

Nowości wydawnicze

Spoleczne uczestnictwo młodzieży średniego miasta

red. Edward Hajduk, Paweł Karpińczyk, *Spoleczne uczestnictwo młodzieży średniego miasta*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2005.

W Akademickim Wydawnictwie „Żak” ukazała się książka zawierająca analizy sposobu społecznego uczestnictwa młodzieży. Młodzież uczestniczy w życiu społecznym nie tylko poprzez pełnienie ról członka rodziny, poprzez wywiązywanie się z obowiązków ucznia w szkole i realizowanie kontaktów koleżeńskich w szkole i poza nią. Młodzież jest poważnym klientem dużej części rynku konsumpcyjnego, odbiorcą dzieł kultury – filmów, muzyki, książek i bardzo aktywnym użytkownikiem nowych mediów elektronicznych. Jej społeczne uczestnictwo jest bardzo zróżnicowane, odbywa się nie tylko poprzez kontakty bezpośrednie, ale w dużym stopniu poprzez Internet. Młodzież poddawana jest procesowi socjalizacji, zgodnie z wyobrażeniem jakie posiada pokolenie dorosłych odnośnie jej przyszłych ról społecznych. Młodzież jest przedmiotem zainteresowania badań socjologów i pedagogów. Prezentowana tu książka jest wynikiem kolejnej edycji badań, jakie przeprowadzili już po raz szósty pedagodzy i socjologowie z dwóch ośrodków: z Instytutu Pedagogiki Ogólnej Freie Universität w Berlinie i Instytutu Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zespołem ze strony niemieckiej kieruje prof. Hans Merckens, a ze strony polskiej prof. Edward Hajduk. W pierwszej edycji badań ośrodek zielonogórski (WSP TK) był jednym z kilku partnerów dużego projektu międzynarodowego, w którym brali również udział Czesi, Grecy, Rosjanie Słowacy, Węgrzy, i Niemcy. Badania te wspominają w pierwszym artykule Hans Merckens i Dieter Kirchhöfer. Późniejsze projekty badawcze dotyczyły już tylko młodzieży z Polski i Niemiec. Badacze niemieckich przystępujących do tego projektu interesowało, jak zmiany, w jakich uczestniczyła Europa Środkowa i Wschodnia na przełomie lat 80. i 90. wpłynęły na procesy, którym podlega i w których uczestniczy młodzież.

Praca zawiera trzy artykuły o charakterze teoretycznym oraz sześć, które prezentują wyniki badań empirycznych. W teoretycznym artykule dwójki niemieckich profesorów opisują oni przemiany w fazie młodości, jakie nastąpiły pod wpływem zmian na rynku pracy w społeczeństwach industrialnych na początku XXI wieku. W drugim artykule teoretycznym Edward Hajduk poszukuje wyróżników młodzieży. Jednym z nich jest uczenie się w instytucjach edukacyjnych, ale jest nim także wycynowe uprawianie sportu, przynoszące najlepszym olbrzymie dochody. Innym wyróżnikiem młodzieży jest aktywność estradowa, w dużym stopniu zarezerwowana dla ludzi młodych. E. Hajduk wyróżnia i prezentuje siedem orientacji w badaniach młodzieży, a są nimi orientacja edukacyjna, aksjologiczna, pokoleniowa, subkulturowa, światopoglądowa, „dewiacyjna” oraz pretekstualistyczna, w której wypowiedzi młodych ludzi są jedynie pretekstem do ich zinterpretowania według często luźno powiązanego z nimi pomysłu badacza.

Edyta Mianowska prezentuje założenia teoretyczne modelu badania młodzieży zaproponowanego przez Hansa Merckensa i Dagmar Berg-Winkels. Upřednio spoglądano na okres młodości w kategoriach bądź to fazy przygotowawczej do dalszych etapów życia, bądź jako na czas moratorium – odroczenia, przeznaczony na budowanie alternatywnych projektów życia. Wspomniani autorzy proponują połączyć te dwa podejścia i analizować młodość poprzez stosunek między orientacją przyszłościową, zawartą w koncepcji zadań rozwojowych i orientacją teraźniejszą, skoncentrowaną na możliwościach okresu dorastania. Połączenie tych dwóch wymiarów i rozpatrywanie ich jako układu współzrzednych pozwala wyznaczyć cztery strategie społecznego uczestnictwa młodzieży: strategię integracji, asymilacji, indyferencji i separacji. Strategię integracji realizuje młodzież, która potrafi połączyć re-

alizację zadań rozwojowych, zgodnie z oczekiwaniami dorosłych i z korzystaniem z tych możliwości, jakie daje młodość i jakie są aprobowane przez społeczeństwo. Strategię asymilacji realizują ci, którzy raczej są skoncentrowani na wypełnianiu zadań rozwojowych i przejawiają niewielkie zainteresowanie aktywnością typową dla wieku młodzieńczego. Strategia indyferencji polega na małym zainteresowaniu zarówno zadaniami rozwojowymi, jak i korzystaniem z przywilejów młodości. Separacja polega na koncentrowaniu się głównie na rozwijaniu własnych zainteresowań, bez myślenia perspektywicznego i podejmowaniu działań przygotowawczych do dalszego życia. Podstawowymi kryteriami podziałów jest stosunek do teraźniejszości i przyszłości oraz stosunek do rówieśników i dorosłych. E. Mianowska zaprezentowała też skalę do pomiaru obrania jednej z czterech strategii oraz przedstawiła typologię zielonogórskich gimnazjalistów. Na początku nowego tysiąclecia 1/3 gimnazjalistów prezentowała strategię indyferencji, niewiele mniej młodzieży (31 %) realizowało strategię integracji, 1/5 prezentowała strategię separacji, a 15 % asymilacji.

Pozostałe teksty są głównie prezentacją wyników badań, jakie przeprowadzono dwukrotnie w czterech zielonogórskich gimnazjach w 2001 i 2003 roku.

Artykuły poświęcone prezentacji wyników badań rekomendują tym, którzy chcieliby uzyskać odpowiedź na pytanie, jaka jest współczesna młodzież w zaprezentowanych tu rodzajach aktywności i rozpoznawanych poglądach. Artykuły teoretyczne tym, którzy zechcieliby porównać swoją wiedzę o młodzieży polskiej poprzez jej porównanie z wiedzą o młodzieży niemieckiej i uzyskać odpowiedź na pytanie czy te same procesy i zjawiska, podmiotem i uczestnikiem których jest młodzież, występują po jednej i po drugiej stronie Odry. Artykuł Edwarda Hajduka rekomenduję tym, którzy są lub będą badaczami problematyki młodzieży: może warto podejmować badania w innych niż często realizowana „dewiacyjna” orientacja badawcza.

Prezentowaną tu książkę redaktorzy zadedykowali Profesor Reginie Orzełek-Bujak, która od początku berlińsko-zielonogórskich badań młodzieży brała w nich udział.

Ewa Narkiewicz-Niedbalec

Europejska polityka językowa

red. E. Jastrzębska, M. Kuczyński, *Europejska polityka językowa*, Oficyna Wydawnicza UZ, 2005, s. 184, oprawa broszurowa, A5.

„Przeniesienie środka ciężkości z procesu nauczania na proces uczenia się spowodowało zmianę ról nauczyciela: z nauczyciela-przekaznika wiedzy na nauczyciela-organizatora, nauczyciela-doradcę i nauczyciela-mediatora kulturowego.

Współczesne kształcenie zawodowe nauczycieli języków obcych winno być więc edukacją holistyczną, biorąc pod uwagę wszystkie wymiary osobowości studenta: kognitywną, afektywną i działaniową, integrując teorię i praktykę, wiedzę i umiejętności w celu jak najlepszego przygotowania go do pełnienia nowych ról i realizacji złożonych zadań dydaktycznych w przyszłej karierze zawodowej.

Zorganizowanie seminarium na temat europejskiej polityki językowej i przygotowanie materiałów dydaktycznych przez studentów III roku sekcji języka francuskiego NKJO zrzeszonych w Kole Młodych Romanistów, jest praktyczną realizacją postulatów takiej edukacji.

Było to „uczenie się w działaniu”, odkrywanie wiedzy na temat europejskiej polityki językowej (savoir), ale również nabywanie umiejętności praktycznych (savoir-faire) związanych z pracą badawczą, organizacyjną, redakcyjną i edytorską (np. przygotowywanie zaproszeń i afiszy, ułożenie programu, korzystanie z nowoczesnych technologii i urządzeń technicznych, negocjacje z pracownikami uczelni i instytucjami, współpraca w grupie).

Niniejsza publikacja jest podsumowaniem całości projektu i składa się z dwóch części.

Część pierwsza obejmuje teksty wystąpień na seminarium poświęconym europejskiej polityce językowej wygłoszonych

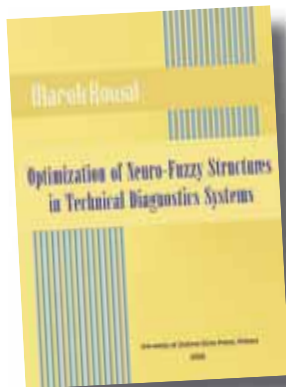
przez studentów NJKO: III roku sekcji języka francuskiego oraz II roku sekcji języka angielskiego.

Do udziału w seminarium zaproszenie przyjęli: dr Zofia Mańcuszewska, która wygłosiła wykład inauguracyjny oraz dr Marek Kuczyński.

Część druga opracowania to zbiór prac studentów III roku sekcji francuskiej zawierający praktyczne materiały dydaktyczne poświęcone edukacji interkulturowej na lekcjach języka obcego (scenariusze lekcji „europejskich” i inwentarze ćwiczeń), adresowanych przede wszystkim do nauczycieli języków obcych naszego regionu zaproszonych na seminarium”.

Elżbieta Jastrzębska,
[Ze wstępu]

Publikacja z serii „Prace naukowe z Automatyki i Informatyki”

Marek Kowal, *Optimization of Neuro-Fuzzy Structures in Technical Diagnostics Systems*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego 2005, stron 116, Tom 9

W ramach serii wydawniczej „Prace naukowe z Automatyki i Informatyki” ukazała się drukiem monografia dra inż. Marka Kowala pt. „Optimization of Neuro-Fuzzy Structures in Technical Diagnostics Systems”. Książka powstała na podstawie obronionej rozprawy doktorskiej i jest już dziewiątą

tego typu publikacją prezentowaną na łamach wspomnianej serii wydawniczej.

Monografia przedstawia jeden z dynamicznie rozwijających się obszarów diagnostyki w postaci metod wykorzystujących modele diagnozowanych procesów. Rosnąca złożoność współczesnych procesów technicznych jest przyczyną trudności w pozyskiwaniu odpowiednio dokładnych modeli analitycznych, co kieruje uwagę badaczy i projektantów w kierunku alternatywnych metod budowania modeli w oparciu o techniki sztucznej inteligencji. W ostatnich latach szczególne zainteresowanie uzyskały techniki hybrydowe łączące cechy systemów rozmytych oraz sieci neuronowych a nazywane rozmytymi sieciami neuronowymi. Mimo wielu zalet takiej integracji technik, istnieje również szereg ciągle nierozwiązanych problemów. Jednym z nich jest problem doboru odpowiedniej struktury sieci umożliwiającej uzyskanie modelu o zadanej dokładności. W ramach pracy przedstawiono metodę wspierającą projektanta w procedurze określania struktury rozmytej sieci neuronowej. Metoda ta bazuje na algorytmie estymacji parametrów przy ograniczonych wartościach błędów i pozwala oszacować liczbę wymaganych reguł rozmytych, które należy zamieścić w strukturze rozmytej sieci neuronowej. Mimo, że zaproponowane metody projektowania rozmytej sieci neuronowej pozwalają uzyskiwać zadawalające rezultaty, to otrzymany model jest obciążony niepewnością. Biorąc pod uwagę fakt, że niezawodność systemu diagnostycznego jest najistotniejszą cechą takich układów, bardzo ważnym celem pracy stało się przedstawienie metody pozwalającej budować odporne układy detekcji uszkodzeń z wykorzystaniem rozmytych sieci neuronowych. Idea opracowanego podejścia zakłada, że niepewność modelu reprezentowana jest poprzez przedział ufności określany dla sygnału wyjściowego rozmytej sieci neuronowej. Wspomniany przedział jest wyznaczany bazując na wiedzy o zbiorze parametrów dopuszczalnych dla danej struktury rozmytej sieci neuronowej. W pracy przedstawiono szczegółowo podejście, w którym wykorzystano metodę estymacji parametrów przy ograniczonych wartościach błędów do wyznaczania adaptacyjnych progów decyzyjnych dla sygnału residuum obliczanego z wykorzystaniem neuro-rozmytego modelu. Ważnym uzupełnieniem pracy jest szereg wyników przeprowadzonych badań eksperymentalnych, których celem była praktyczna weryfikacja zaproponowanych wcześniej rozwiązań. W szczególności przedstawione zostały wyniki odpornej detekcji uszkodzeń silnika elektrycznego oraz urządzenia wykonawczego będącego elementem instalacji technologicznej w Cukrowni Lublin S.A.

Marcin Mrugalski

Łzami by tu pisać potrzeba

Krzysztof Maćkowiak, *Łzami by tu pisać potrzeba. Leksykalne właściwości stylu polskiej dydaktyki wierszowanej czasów oświecenia*, Zielona Góra 2005, stron 267.

Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego ogłosiła kolejną książkę Krzysztofa Maćkowiaka „Łzami by tu pisać potrzeba”. *Leksykalne właściwości stylu polskiej dydaktyki wierszowanej czasów oświecenia*. Praca należy do głównego nurtu twórczości naukowej autora – stylistyki historycznej. Zajmuje się on już od dawna tą sferą refleksji językoznawczej. Tym razem znacząco rozbudował jednak w kilku co najmniej partiach swego wykładu wątki socjolingwistyczne i leksykograficzne.

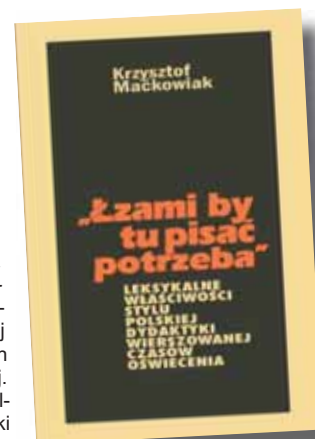
Z punktu widzenia metodologicznego wzmiankowana rozprawa nawiązuje do znanych deklaracji badacza. Stylistykę lingwistyczną traktuje on jako dziedzinę mającą otwarty i interdyscyplinarny charakter. Bezpośrednio Krzysztof Maćkowiak odwołuje się do teorii cech stylowych. Zależy mu przy tym, aby konkretne analizy wykazywały różnorodność właściwości językowe i stylistyczne tekstu w aspekcie funkcjonalnym, a nie jedynie rejestrującym. Kontekstem, który umożliwił poprawną ocenę tworzywa formalnego rozpatrywanych utworów dydaktycznych, jest historyczna świadomość językowa. Poświęcił jej autor sporo miejsca we wcześniejszych pracach (m.in. w książce *Słownik a poezja. Z zagadnień świadomości leksykalnystylistycznej polskiego oświecenia*, 2001). Tu zyskuje ona status jednego z podstawowych narzędzi interpretacyjnych.

Krzysztof Maćkowiak słusznie założył, że nie możliwe są pełne analizy tekstów użytkowych oraz artystycznych bez uwzględnienia właściwej dla danego okresu zbiorowej świadomości językowej. Stanowi ona niewątpliwie jeden z zasadniczych czynników determinujących idiolekt, jako taka musi być zatem uznana za ważny kontekst wszelkiej komunikacji słownej. Podobne opinie przywoływane we wcześniejszych dyskusjach metodologicznych nie wpłynęły dotąd w znaczący sposób na praktykę badawczą. Nawet pobieżny przegląd opracowań z zakresu stylistyki diachronicznej ujawnia, że ich autorzy, interpretując dawne utwory, zazwyczaj opierali się na współczesnej sobie kompetencji językowej i komunikatywnej. Prowadziło to do uproszczeń bądź powodowało niedostrzeżenie wręcz kluczowych dla tekstu zjawisk.

Celem recenzowanej rozprawy – wedle deklaracji wstępnej (s. 8) – jest poznanie materiału leksykalnego współczesniczącego w budowie mechanizmów komunikacji literackiej oświeceniowej dydaktyki wierszowanej (tj. bajki, satyry, komedii, listu poetyckiego) oraz warstw słownych biorących udział w przekazie konkretnych treści wychowawczych i moralizujących. Książka podzielona została w związku z tym na dwie części. Autor omawia w nich naczelne dla literatury parenetycznej doby klasycyzmu cechy stylowe: prostotę i dydaktyzm. Metoda opisu w kolejnych partiach studium jest wszelako inna. Wynika to z faktu odmiennej realizacji branych pod uwagę właściwości stylowych.

W XVIII stuleciu, zdaniem badacza, ukonstytuowały się w utworach dydaktycznych dwie wersje wypowiedzi, które utrzymane były w granicach stylu niskiego (prostego). W części pierwszej monografii punktem wyjścia jest przede wszystkim analizy tekstów odzwierciedlających zidentyfikowane modele komunikacyjne prostoty. Chodzi o wypowiedź typu gawędowego (jej ilustracją są wiersze Jana S. Jabłonowskiego, Gracjana Piotrowskiego i Adama Naruszewicza) oraz wypowiedź powielającą schemat klasycystycznej polszczyzny pisanej (obrazuje ją fabulistyka Ignacego Krasickiego). Przegląd eksponentów formalnych, właściwych dla obu modeli komunikacji (np. słownictwo potoczne typu *kaldun*, *gęba*, *wrzeszczeć* czy kolokwialna frazeologia typu *pleść troje niewiady*, *pokazać figę*, *pójść z kwitkiem*), jest tu procedurą wtórną. Ma zobrazować preferowaną przez danego pisarza strategię kontaktu z czytelnikiem.

Inaczej wygląda rzecz w części następnej rozprawy, w której zestawione są eksponenty leksykalne dydaktyzmu. Środki oddziaływania parenetycznego w oświeceniu były dla wszystkich tożsame. Można się więc było zająć nimi wprost, bez nawiązywania do rozwarstwień stylowych dokonanych wcześniej, tj. bez uwzględniania różnych klas tekstów realizujących zasady stylistycznej prostoty. Autor uznał, że najważniejszymi wyznacznikami oświeceniowej dydaktyki są pojęcia określające

podstawy światopoglądowe (chodzi o słowa-klucze typu *prawda, cnota, rozum, serce, natura*), słownictwo odnoszące się do uczestników życia społeczno-politycznego (np. *chłopstwo, lud, naród, społeczeństwo, mieszczanin, obywatel*), nazwy wad społecznych (zarówno leksemy typu *łgarstwo, prywatna, despotyzm*, jak i połączenia słowne typu *sejmu zrywanie, czyn rokoszowy, sprzedaż Rzeczypospolitej*) oraz aforystyka (przysłowia właściwe: *Kto łyże i kradnie, ten się pożywi i wszędzie, i snadnie; sentencje: Nie nowina, że głupi mądrego przegadał*).

Książkę Krzysztofa Maćkowiaka wypada wpisać w nurt dokonań systematyzujących dorobek polskiej literatury oświeceniowej. Nie można, co naturalne, twierdzić, że autor zdołał wyczerpująco omówić wszystkie istotne kwestie dotyczące leksykalno-stylistycznego kształtu dydaktyki wierszowanej z lat 1730-1830. Trudno zresztą wyobrazić sobie jakąkolwiek monografię, która spełniałaby wymóg absolutnej kompletności. Każdy badacz dokonuje określonej selekcji analizowanego materiału oraz swoiście rozkłada akcenty logiczne przy jego opracowywaniu. Z drugiej strony trzeba jednak zaznaczyć, że rozprawa broni się przed zarzutem powierzchowności bądź wtórności.

W recenzowanej książce zwraca między innymi uwagę fakt rozległej podstawy materiałowej. Krzysztof Maćkowiak uwzględnił przedstawicieli wszystkich faz oświecenia. Są zatem wśród nich sascy prekursorzy epoki (Jan S. Jabłonowski, Wacław Rzewuski, Antoni S. Dembowski). Są koryfeusze stanisławowskiego parnasu (Gracjan Piotrowski, Adam Naruszewicz, Ignacy Krasicki, Franciszek Zabłocki, Franciszek Kniaźnin, Stanisław Trembecki, Tomasz Węgierski, Wojciech Mier, Julian Niemcewicz, Józef Wybicki). Są wreszcie twórcy, których aktywność przypada głównie na dobę porozbiorową (Jan Górczyzewski, Franciszek Morawski). Na warsztacie badacza znalazły się utwory naprawdę znaczące w dziejach polskiej literatury. Kilka z nich – np. satyry Piotrowskiego i Górczyzewskiego, bajki Jabłonowskiego – stało się przedmiotem poważnej analizy lingwistycznej po raz pierwszy. Godny podkreślenia jest przy tym założony w pracy stopień filologicznej akrybii – badacz sięga przede wszystkim do pierwodruków wymienionych twórców.

Trzeba też podkreślić staranność dokonywanych analiz leksykograficznych. Autor odwołał się do bogatego zestawu słowników z epoki. Korzysta z prac Samuela B. Lindego, Michała A. Trotza, Ignacego Włodka. Sięgnął nadto do mało wyszukiwanego dotąd dykjonarza Jerzego S. Bandtkiego czy do *Synonimów polskich* Kazimierza Brodzińskiego. Krzysztof Maćkowiak doskonale zdaje sobie sprawę z zagrożeń na tym polu. Stylistyka lingwistyczna – pisze (s. 234) – „nie może pomijać systematycznych rozbiórów formalnych tworzywa językowego. Tylko jednoznacznie ustalone i zweryfikowane fakty powinny stanowić podstawę artykułowanych ocen. W przeciwnym razie, szczególnie kiedy idzie o opisy tekstów historycznych, formułowane sądy narażone są na powierzchowność i impresyjność”.

Wśród szczególnych osiągnięć omawianej rozprawy wypada wreszcie – jak się zdaje – wymienić dwa fragmenty. Mają one wartość autonomiczną. Po pierwsze książka zawiera, oryginalną i wyczerpującą analizę *Bajek i przypowieści* Ignacego Krasickiego (rozdział drugi; wcześniej Krzysztof Maćkowiak zajął się już tym tomem w pracy *Ukształtowanie leksykalno-stylistyczne polskiej bajki oświeceniowej*, 1994). Po wtóre, zwraca uwagę wszechstronna prezentacja materiału leksykalnego współtworzącego słownik XVIII-wiecznej publicystyki (rozdział czwarty i piąty). Zgromadzone informacje dowodzą, że polszczyzna oświeceniowa dysponowała bogatym i zróżnicowanym zestawem środków nazywającym zjawiska i procesy życia publicznego. Był to język na tym polu dojrzały, mogący z powodzeniem pełnić funkcję narzędzia w walce o sanację Rzeczypospolitej.

Stawomir Kufel, Cezary Piątkowski

Dziecko lubuskie

Malinowski A., Asienkiewicz R., Tatarczuk J., Stuła A., Wandycz A., *Dziecko lubuskie*, Oficyna Wydawnicza UZ, 2005, s. 332, oprawa twarda, A4.

„Właściwości morfofunkcyjne dzieci i młodzieży zmieniają się międzypokoleniowo w czasie, pod wpływem różnorodnych czynników natury środowiskowej, społecznej, kulturowej, a nawet genetycznej, stąd badania dzieci i młodzieży są zawsze ważne i niezbędne. Zwłaszcza obecnie, gdy w nowych polskich realiach, naznaczonych

rosnącym bezrobociem, zubożeniem bardzo wielu rodzin, alarmującą sytuacją zdrowotną społeczeństwa, konieczna jest rzetelna diagnoza jego aktualnego stanu biologicznego, przede wszystkim młodego pokolenia. Badania takie zyskują bardzo szczególny wymiar i znaczenie. Nawet po pewnym czasie, gdy wyniki badań tracą aktualność, takie archiwalne dane stanowią ważną podstawę dla śledzenia międzypokoleniowych przemian rozwoju.

Rezultaty badań posłużą w niniejszym opracowaniu do realizacji następujących zamierzeń:

- przedstawienia ontogenetycznej zmienności wysokości i masy ciała,
- określenia stanu wybranych właściwości somatycznych wraz z ich wskaźnikami rozwoju somatycznego,
- śledzenia wpływu wybranych zmiennych społecznych na poziomie cech somatycznych,
- ustalenie różnic dymorficznych w zakresie cech somatycznych i proporcji budowy ciała,
- określenia wieku menarchy w zależności od warunków środowiskowych i społecznych,
- określenia intensywności różnic wielkości zmian sekularnych wysokości i masy ciała,
- dokonania oceny rozwoju fizycznego (siatki centylowe),
- przedstawienia pozycji norm modelu wybranych cech somatycznych dla dzieci i młodzieży ziemi lubuskiej.

W kontekście powyższych zagadnień rysuje się ogólny cel monografii: zanalizowanie poziomu rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży województwa lubuskiego, dokonanie oceny biologicznych uwarunkowań rozwoju fizycznego oraz określenie kierunku czasowych zmian ontogenetycznych – szczególnie w odniesieniu do wysokości i masy ciała.

[...] Materiał został zebrany przez autorów pracy w latach 2002/2003. Badaniami objęto losowo wybrane dzieci i młodzież województwa lubuskiego. Ogółem zbadano 9708 uczniów w wieku 7-18 lat [...].

Średnie szkolnictwo katolickie w Polsce i wybranych państwach europejskich (lata 1945-2000)

Ryszard Małachowski, *Średnie szkolnictwo katolickie w Polsce i wybranych państwach europejskich (lata 1945-2000)*, Zielona Góra 2005, Oficyna Wydawnicza UZ, ss. 324.

Ryszard Małachowski urodził się 14 lipca 1960 r. we Wrocławiu. W roku 1989 uzyskał tytuł magistra sztuki Akademii Muzycznej im. H. Lipińskiego we Wrocławiu (nauki pedagogiczne), a w 2003 r. tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Podstawą obrony była rozprawa pt. *Średnie*

szkolnictwo katolickie w Polsce i wybranych państwach europejskich (lata 1945-2000).

Od 2003 r. Ryszard Małachowski jest adiunktem Instytutu Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Praca naukowo-dydaktyczna, a także wydane dotąd publikacje sytuują jego działalność naukową oraz zainteresowania w zakresie pedagogiki porównawczej, wychowawczej – świeckiej i wyznaniowej, zwłaszcza katolickiej: polskiej, francuskiej, niemieckiej, publicznej, niepublicznej i in. Obejmuje aspekty polemiczne: pedagogiczne, również wychowawczo-teologiczne, społeczno-edukacyjne oraz dydaktyczne dla studentów szkół wyższych i pracowników naukowo-dydaktycznych.

W listopadzie 2005 r. rozprawa *Średnie szkolnictwo katolickie...* została wydana nakładem Uniwersytetu Zielonogórskiego i dedykowana pedagogowi – wychowawcy ks. Aleksandrowi Zienkiewiczowi. Stanowi ona kontynuację tradycji europejskiej – katolickiej myśli pedagogicznej, rozpatrywanej w zakresie historii wychowania oraz pedagogiki porównawczej. Porusza wiele zagadnień edukacyjno-wychowawczych, kulturowych i *sensu largo* społeczno-politycznych. 16 stycznia 2003 r. przedmiotowa rozprawa otrzymała nominację Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego do nagrody prezesa Rady Ministrów, a w grudniu 2005 r. zostanie przedstawiona do nagrody Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Praca składa się z dwóch części. Pierwsza – pod tytułem „Tendencje przemian w szkolnictwie polskim, niemieckim i francuskim w latach 1945-1989” „ukazuje proces odbudowy oraz reform szkolnictwa publicznego, sytuację szkół niepublicznych – katolickich, w porównaniu z problematyką polityczną, społeczną i ekonomiczną wybranych państw. Szczególnie na tym tle przedstawia się sytuacja Polski...”.

Część druga pt. „Szkolnictwo katolickie wobec procesów integracyjnych w Europie” wg autora „stanowi uzasadnienie dla eksplanacji zagadnień pedagogicznych (edukacyjnych i wychowawczych), przedstawionych wraz z procesami integracyjnymi zachodzącymi w Europie. Analizowane były, zatem przejawy transformacji polityczno-społeczno-ekonomicznej, przeprowadzanej w państwie polskim po 1989 r., kierunki reform administracji centralnej i lokalnej, mające związek z reformą szkolnictwa (nowe akty prawno-oświatowe, zadania oświatowe gmin, powiatów, województw). Przedstawiono także zagadnienia europeizacji oświaty polskiej i schematy reformowanej struktury szkolnej w Polsce. Dopiero w tym kontekście wyeksponowano sytuację polskiego szkolnictwa niepublicznego w latach 1989-2000. Powyższe zagadnienia, przedstawiające sytuację szkolnictwa katolickiego, poprzedzono tematyką dotyczącą reaktywowanych, katolickich organizacji oświatowych (np. stowarzyszeń), wspierających rozwój szkół katolickich w Polsce”.

Całość uzupełnia bardzo obszerna bibliografia, obejmująca setki publikacji (książki, artykuły, dokumenty, recenzje, sprawozdania itp.).

Autor w swym dorobku twórczym ma także dwie obszerne prace bibliograficzne (*Pedagogika w Europie i na świecie... oraz Pedagogika wyznaniowa i jej konteksty. Bibliografia pedagogiczna 1989-2004*). Podejmują one zagadnienia pedagogiczne na wszystkich szczeblach nauczania, aktualnie preferowanych kierunkach kształcenia instytucjonalnego od poziomu przedszkolnego do szkół wyższych włącznie – zarówno w sektorze państwowym, jak i prywatnym. Dają wiedzę o systemach dydaktycznych krajów, sposobach ich funkcjonowania, finansowania, nauczania, wychowania oraz integracji ze strukturami ekonomicznymi – zwłaszcza państw Unii Europejskiej.

Osoba niepełnosprawna w społeczności akademickiej

Redakcja naukowa: Heleny Ochonczenko, Grażyny Miłkowskiej. *Osoba niepełnosprawna w społeczności akademickiej*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków 2005, 244 s., ISBN 83-7308-525-4

Życie i działać we współczesnym świecie to znaczy korzystać z informacji. W stwierdzeniu tym zawiera się sens przeobrażeń społecznych i ekonomicznych, politycznych i edukacyjnych, właściwych kształtowaniu się społeczeństwa informacyjnego /informatycznego/. Społeczeństwo informacyjne, otwierając nowe możliwości, generuje jednocześnie zagrożenia i nierówności. Jednym z największych jest tworzenie się grup społecznych, nie mających dostępu do informacji - tzw. grup wykluczenia. Należą do nich m.in. ludzie niewykształceni, bezrobotni, niepełnosprawni.

Spółeczność osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo sprzyjającego, prointegracyjnego ustawodawstwa, cechuje nadal szereg niepokojących zjawisk: niski poziom wykształcenia, brak zatrudnienia /zwłaszcza na otwartym rynku pracy/, utrudniony dostęp do informacji oraz niewielkie umiejętności jej zdobywania i przetwarzania, skłonność do pasywności /jako jeden z poważniejszych skutków zaniedbań rehabilitacyjnych/.

Mimo realizowanych na polskich uczelniach od lat 90. XX w. działań na rzecz udostępniania szkół wyższych osobom niepełnosprawnym – niepełnosprawny student to nadal „zjawisko” rzadkie. Edukacja akademicka osób niepełnosprawnych, ich funkcjonowanie w roli studenta – nie są częstym przedmiotem naukowych dociekań.

Stąd też szczególne znaczenie przypisać należy pracy zbiorowej pt.: „Osoba niepełnosprawna w społeczności akademickiej” – pod redakcją Heleny Ochonczenko i Grażyny Miłkowskiej. Publikacja jest rezultatem wieloaspektowych badań, którymi objęto niepełnosprawnych studentów Uniwersytetu Zielono-

górskiego. Składa się na nią 15 artykułów, w większości autorstwa pracowników naukowych Zakładu Pedagogiki Opiekuńczej i Specjalnej UZ. Książkę cechuje wnikliwie przemyślana, logiczna struktura. We wstępnych rozdziałach zamieszczono rozważania nad przemianami w definiowaniu osób niepełnosprawnych, wyjaśniono założenia metodologiczne badań, dokonano charakterystyki terenu badań i badanej grupy studentów. Rezultaty badań zaprezentowano w ramach trzech części omawianej publikacji – dowodzących tym samym wieloaspektowości i interdyscyplinarności podejścia badawczego. Badano świat wartości i życiowe aspiracje, spodziewając się docieć motywacji do podejmowania studiów wyższych i znaczenia, jakie przypisują edukacji akademickiej osoby niepełnosprawne. Uwarunkowania obecności studentów niepełnosprawnych na zielonogórskiej Uczelni starano się określić, dociekając ich problemów i potrzeb, opisując bariery techniczne na UZ, ustalając poziom użytkowania systemu bibliotecznego-informacyjnego. Dokonano ustaleń w zakresie form pomocy doraźnej i wsparcia społecznego niepełnosprawnych studentów, wskazując także na programy celowe PFRON – jako szansę na podjęcie studiów wyższych. Efektywność studiowania warunkowana jest nie tylko czynnikami organizacyjno-technicznymi, odnoszącymi się do samej uczelni i instytucji wsparcia społecznego. Immanentne znaczenie mają czynniki psychospołeczne funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w roli studenta. Zagadnienie to starano się zgłębić, badając m. in. psychiczne przystosowanie studentów niepełnosprawnych, ich samopoczucie na studiach i stosunek do uczelni, postrzeganie przez nich postaw pełnosprawnych kolegów.

Zawarte w książce rozważania nie rozstrzygają dylematu, kto do kogo powinien się dostosować: niepełnosprawny student do uczelni, czy też uczelnia do niepełnosprawnego studenta. Dowodzą natomiast złożoności problematyki kształcenia akademickiego osób niepełnosprawnych. Jego powodzenie warunkowane jest w równej mierze systemowymi działaniami szkoły wyższej, jak i profesjonalnie przeprowadzonym procesem rehabilitacji.

Publikacja jest zapisem aktualnej sytuacji w zakresie funkcjonowania studentów niepełnosprawnych na Uniwersytecie Zielonogórskim. Ujawnia potrzebę podjęcia programowych działań, zmierzających do uczynienia zielonogórskiego środowiska akademickiego przyjaznym studentom „sprawnym inaczej”.

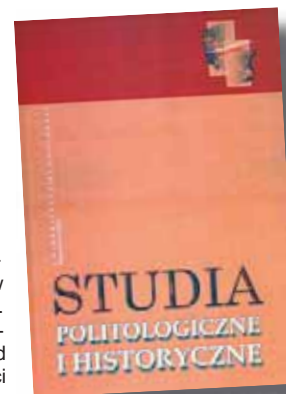
Książka adresowana jest zatem głównie do osób zajmujących się profesjonalnie problematyką osób niepełnosprawnych, do specjalistów z zakresu pracy socjalnej, do osób odpowiedzialnych za proces kształcenia oraz sprawy socjalne na uczelniach wyższych, a wreszcie do samych studentów. Jej lektura winna stać się inspiracją do refleksji teoretycznej i działań praktycznych. Dodatkową, bezsporną wartością omawianej monografii jest to, iż proces jej powstawania był niepowtarzalną okazją dla studentów Koła Naukowego „Kontakt” do nabywania doświadczeń badawczych oraz poszerzenia wiedzy teoretycznej i praktycznej z zakresu niepełnosprawności i rehabilitacji.

Małgorzata Czerwińska
Zakład Pedagogiki Opiekuńczej i Specjalnej UZ

Tom dedykowany prof. Bronisławowi Pasierbowi

Red. Cz. Osękowski, J. Macała, *Studia politologiczne i historyczne, Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bronisławowi Pasierbowi*. Oficyna Wydawnicza UZ, 2005, s. 564, oprawa twarda, B5

Ostatnio ukazał się nakładem oficyny wydawniczej Uniwersytetu Zielonogórskiego tom „Studia politologiczne i historyczne” /red. C. Osękowski, J. Macała/, który jest formą uczczenia jubileuszu 70-lecia urodzin prof. Bronisława Pasierba. Jubilat należy do grona najwybitniejszych naukowców zajmujących się historią najnowszą i politologią. Dowodem jest choćby zamieszczona w Księdze bibliografia jego prac /opublikował ich ponad 400, w tym wiele pionierskich/ oraz plon w postaci licznych uczniów. Jest współtwórcą politologii na Uniwersytecie Wrocławskim oraz „ojcem” Instytutu Politologii, najpierw na WSP w Zielonej Górze, a teraz UZ. Do tego niebanalne są koleje jego życia, które stara się pokrótce

zaprezentować w autobiograficznym szkicu zamieszczonym na początku książki.

Omawiana praca zawiera kilkadziesiąt studiów osób z kraju i zagranicy. Ofiarowali je przyjaciele oraz uczniowie, aby przynajmniej w tej formie wyrazić swą wdzięczność. Problematyka zamieszczonych szkiców, choć obraca się zasadniczo wokół historii i politologii, jest bardzo szeroka i rozległa. Trudno ją wymienić w tak krótkiej notce. Odsyłam zatem do lektury.

Jarosław Macała

Profesor Bronisław Pasierb – naukowiec i wychowawca (Czesław Osekowski)
Moje życie, praca naukowa i najważniejsze wartości. Krótka refleksja (Bronisław Pasierb)

Bibliografia prac Bronisława Pasierba za lata 1964-2004 (Jarosław Macała)

Andrzej Antoszewski, Pierwsze piętnastolecie po raz drugi. Przyczynki do dyskusji o niestabilnej wielopartyjności w Polsce

Urszula Bielecka, Stanisław Stomma wobec Niemiec. Pierwsze inicjatywy
Kazimierz Bobowski, Ze studiów nad skryptom dokumentowym klasztoru benedyktynskiego św. Michała Archaniola na Górze (Michelsberg) koło Bambergu

Stanisław Ciesielski, Oskar Lange a PKWN

Henryk Cimek, Stanowisko komunistów w kwestii granic zachodnich Drugiej Rzeczypospolitej

Stanisław Dąbrowski, Witelon 1230-1314. Epizody z biografii uczonego i dyplomaty

Mirosław Dymarski, Łączność Kraju z władzami polskimi Londynie 1940-1944. Problem techniczny czy polityczny?

Marian Eckert, Intelktualista i pragmatyk: rozmowa Emila Ludwiga z Józefem Stalinem
Zbigniew Fedus, Obrazki z zesłania

Andrzej Głowacki, Węzłowe problemy traktatu nicejskiego

Mariusz Gulczyński, Krótki kurs długiej historii globalizacji

Wiesław Hładkiewicz, Etymologia i ewolucja znaczenia terminu „nauka o polityce”

Mikołaj Iwanow, Powstanie warszawskie widziane z Moskwy

Andrzej W. Jabłoński, Globalizacja, historia i polityka. Tendencje rozwoju społecznego po komunizmie

Jerzy Juchnowski, Francuska polityka bezpieczeństwa w Europie wobec upadku bloku wschodniego

Aleksiej Kauka, Franciszek Sielicki – postać białorusko-polskiego pogranicza

Lesław Koćwin, Kategoria „mała ojczyzna” jako tendencja i projekcja dla edukacji międzykulturowej polskich mieszkańców Ziemi Kłodzkiej (dawnego Grafschaft Glatz)

Czesław Kowalak, Marzec '68 w Legnicy

Antoni Kuczyński, Czterysta lat razem. Szkice z dziejów Polaków w Tomsku

Michał Lis, Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim w świetle wyborów samorządowych w 1998 roku

Halina Lisicka, Rola Kościoła katolickiego w systemie politycznym Rzeczypospolitej

Jarosław Macała, Naród i nacjonalizm w myśli politycznej chadecji i narodowego ruchu robotniczego w okresie II Rzeczypospolitej

Andrzej Małkiewicz, Polska – Słowacja: uwagi o możliwościach badań porównawczych

Krzysztof Matwijowski, Jeszcze o ks. prof. dr. hab. Józefie Umińskim

Ryszard Michalak, Renesans koncepcji Trzeciego Rzymu

Grażyna Michałowska, Działalność Rady Europy w dziedzinie kultury

Jerzy Mielecki, Wrocławska politologia pod rządami Profesora Bronisława Pasierba

Bernadetta Nitschke, Regionalna i lokalna tożsamość w jednoczącej się Europie z perspektywy polsko-niemieckiego pojednania

Edward Olszewski, Międzynarodówka Liberalna wobec procesów integracyjnych w Europie

Marek Ordyłowski, W służbie ideologii. Sport polski w czasach realnego socjalizmu

Czesław Osekowski, Sytuacja społeczno-polityczna w Polsce przed obradami Okrągłego Stołu

Edward Paliński, Ważniejsze aspekty opieki społecznej we Wrocławiu w latach 1945-1965

Andrzej K. Piasecki, Referenda w III Rzeczypospolitej. Doświadczenia i perspektywy

Robert Potocki, Projekt czwartego Rzymu: eurazjatycka koncepcja Ukrainy

Bolesław Potyrała, Wojskowa interwencja radziecka w Afganistanie (1979-1989)

Kazimierz M. Pudło, Instancje decyzyjne w kwestii narodowościowej i inne zajmujące się nią w PRL

Stanisław Sierpowski, Normalizacja stosunków polsko-watykańskich po kryzysie lat 1920-1921

Jerzy Sommer, Wpływ prawa wspólnotowego na prawo ochrony środowiska w Polsce

Teresa i Włodzimierz Sulejowie, Wydarzenia marcowe we Wrocławiu w świetle materiałów OOP Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego

Marian Surmaczyński, Trudności funkcjonowania małomiasteczkowej klasy średniej

Hieronim Szczegółka, Związek Polskich Gmin Zachodnich (1990-1999)

Sergiusz Tkaczow, Kościół rzymskokatolicki na Podolu w okresie transferu Polaków (1944-1946)

Małgorzata Wawrzynska, Zastosowanie nowoczesnego nauczania e-learning

Zdzisław J. Winnicki, Żołnierze Wojska Polskiego z północno-wschodnich województw II Rzeczypospolitej zmarli na Bliskim Wschodzie i polegli w walkach na Zachodzie Europy według współczesnej historiografii białoruskiej

Mieczysław Wojciechowski, Wybuch powstania wielkopolskiego w ocenie niemieckiej lewicy liberalnej (na podstawie korespondencji w „Vossische Zeitung” z 30 grudnia 1918 roku i 1 stycznia 1919 roku)

Józef Wołoch, Pojawienie się i rozwój informatyki

Wojciech Wrzesiński, Wojna i przyszłość Rzeczypospolitej a polskie wychodźstwo w pierwszym okresie wojny (1939-1940). Przyczynki

[Ze spisu treści]

Spinoza im Osten. Systematische und rezeptionsgeschichtliche Studien...

hrsg. Werner Röhr, Edition Organon, *Spinoza im Osten. Systematische und rezeptionsgeschichtliche Studien [Spinoza na Wschodzie. Studia nad systemem i dziejami recepcji]*, Berlin 2005, stron XXXII + 171.

Przedstawiona tu książka w swojej formule nawiązuje do wydanej w Polsce pracy zbiorowej: *Kontexte. Spinoza und die Geschichte der Philosophie (Konteksty. Spinoza a historia filozofii)*, hrsg. H. Pisarek und M. Walther, Wrocław 2001.

W książce tej zostały zamieszczone prace skupiające się na dziełach myśliciela z Niderlandów w różnych historyczno-filozoficznych aspektach i skierowana ją do czytelnika z zachodu Europy. Do tegoż adresata skierowana jest książka zredagowana przez prof. Wenera Röhra. Centralnym tematem jest duży rozpiętością. Spinoza jest bowiem metafizykiem, jego metafizyka najczęściej bywa wykładana w duchu panteizmu, próbował on rozwiązać problem, jaki postawił Kartezjusz oddzielając ducha od materii; jest Spinoza także etykiem, etyka jego wychodziła ze stoickiego uświadomienia nieubłaganego determinizmu losu; na gruncie racjonalistycznym opowiadał się także za swoistym ideałem demokracji. Znajdowano w jego filozofii inspiracje dla ateizmu, krytyki religii, ale także elementy mistyczne. Zainteresowanie jego myślą było wprost proporcjonalne do kontrowersji jakie wzbudzała, do potępień jakie szły za jego pismami, z których tylko niewielką część wydał za życia pod własnym nazwiskiem.

Prace zebrane w książce *Spinoza im Osten* zostały podzielone tematycznie na dwie grupy. Pierwsza to współczesne badania nad myślą spinozjańską (*Aktuelle Forschungen zur Philosophie Spinozas*), druga – problemy recepcji spinozizmu w niektórych krajach Europy Wschodniej (*Zur Rezeption der Philosophie Spinozas. Daten und Probleme*). Wstęp do książki, pióra prof. Röhra, stanowi przedstawienie historii zapoznawania się z myślą Spinozy w Polsce, w całym polskim kontekście historyczno-filozoficznym doprowadzonym do współczesności. Problematyka recepcji Spinozy w Europie Wschodniej jest w książce zdominowana przez prace polskie. We wstępie przedstawiono także sylwetki autorów, uczestników tej międzynarodowej kooperacji. Prócz redaktora całości i autora tekstu wstępnego, prof. W. Röhra z Zakładu Historii Filozofii IF UZ, Zieloną Górę reprezentuje jeszcze dr Tomasz Banaszak z Instytutu Politologii UZ. Autorzy polscy stanowią połowę piszących w tym tomie. Są nimi: prof. dr hab. Jolanta Żelazna z UMK w Toruniu, dr Maria Kostyszak z Uniwersytetu Wrocławskiego, dr Artur Banaszekiewicz – Uniwersytet Łódzki oraz Anna Łysiak-Łątkowska – Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku. Autorzy spoza Polski to: doc. dr Vesa Oittinen reprezentujący Uniwersytet w Helsinkach, dr Francis Amann z Uniwersytetu w Kolonii, prof. dr Endre Kiss z Uniwersytetu Budapeszteńskiego oraz dr Andriej Dmitrijewicz Majdanski z Instytutu Ekonomii i Zarządzania w Taganrogu w Rosji.

Teksty zamieszczone w zbiorze napisano w języku niemieckim, bądź były na ten język przetłumaczone, dwa artykuły zamieszczono w języku angielskim. Całość uzupełnia dodatek chronologiczny, porządkujący wydarzenia z historii Niderlandów i Polski z datami życia Spinozy i recepcji jego dzieł. Drugi dodatek to wykaz autorów wraz z wyszczególnieniem ich najważniejszych prac i obszarów zainteresowań.

Książka ta stanowi istotny wkład do poznania złożonych relacji między filozofią polską a myślą europejską i jest ważnym krokiem do syntezy zagadnienia recepcji filozofii Spinozy w Europie

Tomasz Mróz

OD REDAKCJI: Zachęcamy do zamieszczania informacji o publikacjach w naszej nowej rubryce „Nowości wydawnicze” jednocześnie zwracamy się z prośbą, aby opisy nie przekraczały 3500 znaków.